

DOSYA:
Yeni Bir Dönüşüm Süreci: COVID-19

İnşa, Riya, Telafi ve Teselli: Bir Mimarlık Dramının Anatomisi

Murat Çetin

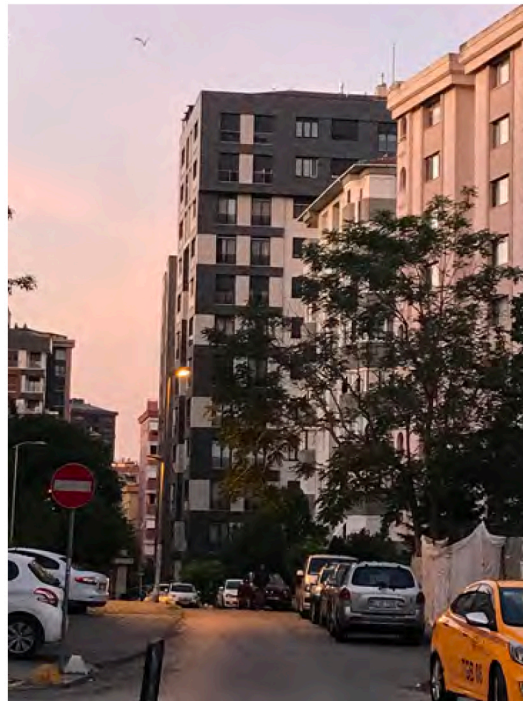
Kentsel dönüşüm furyasıyla ivme kazanan konut mimarlığı, rant dürtüsüyle biçimlenen ve “yeni-cephecilik” olarak tanımlayabileceğimiz malzeme ve ürün odaklı anlayışın kapanına kısılmış durumda. Güncel mimarlık pratiği ve kuramı arasındaki ilişkiler bağlamında bu tutumun getirdiği vicdan azabının kentsel mekândaki tezahürünü tartışan yazar, “mimarlık pratiğinin kapitalist piyasanın belirlediği ‘inşa’ koşulları altında ‘telafi mimarlığı’ olgusuna yöneldiğini ve benimsediği bu ‘riya’ yöneliminin üzerini ise ‘teselli mimarlığı’ ile örterek meşrulaştırdığını” ifade ediyor.

Bu yazı, mevcut (ya da hakim) ekonomik ve politik koşullar altında, yaygın mimarlık pratiğinin, mekân ve tektonik olgularından hızla uzaklaşarak, biçimlere, imgelere ve hatta iki boyutlu yüzey etkilerine odaklanışının ardındaki mesleki çaresizliği ve bu çaresizlikten duyulan (gerek mesleki gerekse insani) vicdan azabının kentsel mekândaki tezahürünü inceler. Makale, bunun yanı sıra bu vicdani muhasebenin (yapılı çevrenin üretimine dair yetkinliğinden sürekli dem vuran bir meslek camiasınca) kendini topluma ifade şekil ve araçlarını problem alanı olarak belirlemiştir. Bu mesleki çaresizlik sonucu ortaya çıkan tavizkar tutum ile bundan duyulan vicdanı rahatsızlığın kent-

Murat Çetin
Prof. Dr., Kadir Has
Üniversitesi Mimarlık
Bölümü

1. Konut mimarlığında telafi unsuru olarak dış kabuk artikülasyonu ve “yeni-cephecilik” tutumu

2. Konut mimarlığına hakim olan yeni yapı ürünlerinden oluşan bina kabukları

teki tezahüründen oluşan problem alanı içinde, özellikle son dönem konut ve konut siteleri mimarlığına odaklanılacaktır. Bu spesifik pratik alanında gözlenen ve mimarlığın (gerek çevre gerek toplum odaklı duyarlılığına dayanan) erdem ve sorumluluk retoriğine rağmen sermayeye verilen taviz ve kamuya yansıtılan riyakarlık olgusu sorgulanacaktır.

Bu riyakarlığın mimari boyutu bağlamında, mimarlık camiasının kendi iç söylemlerini domine eden; yalnlık, sadelik, dürüstlük, etik, kamu çıkarı gibi “süslü”, “etkileyici”, “güven uyandırıcı” kavramlarla dolu (ve özünde modernist etiğe dayalı) “mimarlık propagandasına” rağmen, kapitalist dinamikler doğrultusunda 21. yüzyılda bambaşka (ve bu kez çok daha cezbedici, hatta ikna edici) kostümüyle yeniden hortlayan “cephecilik” tutumuna¹, mimarların gösterdiği “gönüllü ve coşkulu teslimiyet” olgusu sorunsallaştırılacaktır. Yaşantımızı doğrudan etkileyen yapı çevrenin tasarım ve üretim süreçlerinde gözlenen bu hakim mesleki patolojinin ve bunun yarattığı psikolojik dramının anatomisi; inşa, riya, telafi ve teselli kavramlarından oluşan bir çerçeve aracılığıyla gözler önüne serilmeye çalışılacaktır.

Mimarlığın temelinde bir “inşa” eylemi olduğu aşikâr. Ancak toplumsal ve insani boyutunun mimarlığın bilgi alanını domine ettiği (ve etmesi gerektiği) de bir gerçek. Ne var ki, kapitalist sistemde alenen sermayenin kontrolü altında olan bu meslek alanı², bu ikilemin sancılarını atlatabilmiş değil. Bu sancılar da kaçınılmaz olarak mimarlığın durumunun (en azından pratik ve söyleminin) “riya” üzerinden anlamlandırılabilmesini zorunlu kılıyor. Bir yandan net bir şekilde sermayeye hizmet eden mimarlık, diğer yandan topluma karşı olan (ve sermayeye hizmet ettiğinden doğal olarak yerine getiremediği ve getiremeyeceği) sorumluluklarını açıklamak için iki temel savunma mekanizması geliştiriyor; “telafi” ve “teselli”.

MİMARLIKTAKİ İNŞA VE RİYA

Yukarıda da belirtildiği üzere, mevcut koşullarda sadece “riyakarlık” olgusu üzerinden anlamlandırılacak hale gelen mimarlık ediminin nesnesi, bir yandan kaçınılmaz olarak banisinin sermayesine dayalı ve onun rant beklentisi üzerine kurgulanmış bir bina- dan ibaret iken, diğer yandan da gerek kullanıcısına gerekse kamusal mekâna (dolayısıyla geniş insan kitlelerine) hitap eden bir mekânsal öğedir. Dolayısıyla mimarlık, bir taraftan “inşa” edilen binanın banisi -kendi beklentileri doğrultusunda- “her ne isterse” onu maharetle hayata geçirirken, diğer taraftan bina edilen bu mekânın hizmet edeceği bu geniş kesimlere (özellikle de kamuya, yani halka), baninin (esasen

sermayenin) çıkarı için yaptıklarını anlatmak ve kabul-
lendirebilmek için yine maharetle bir mekanizma ge-
liştirmelidir. “İnşa” ile “riya” olgularının bu içkin ilişkisi
aşağıda incelenecek olan, “mimaride ‘telafi’ ve ‘teselli’
mekanizmalarını” üretmiştir.

Mimarlığın kendi içinde yürüttüğü etkileyici ve seç-
kin tartışma ortamlarında kınadığı (ya da öyle görün-
düğü) küresel mekanizmaya, hem akademik, hem
kavramsal hem de entelektüel ve de oldukça şık bir
kamuflej giydirerek bu düpedüz kapitalist çarklıya
koşulsuz itaat etmeyi olumlayan, sözde “yeni” (özgür-
lükçü, sorgulayıcı, toplumcu ve daha bir sürü erdemle
yüklü) bir mimarlık anlayışı tesis eden bu üst-sınıf mi-
marlık elitinin, mimarlığın tekeli eline geçirmiş olan
güç (yani emlak ve inşaat) tekelleriyle dansları daha
önce “Mimarlıkta Söylemin Eyleme Zulmü” başlıklı ya-
zıda tartışılmıştı.³ 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren
bu kavramsal içerikli mimarlığın gösterişli pratiğinin
sergilediği tablo ise (biraz da provokatif bir üslupla)
“Mimarlıkta Sapkınlık” adlı yazıda tartışılmıştı.⁴ Mimar-
lıkta riyakarlık olgusunun gelişimi ise “Mimarlıkta Taki-
ye ve Biat Kültürü” adlı yazıda ele alındı.⁵

İnsanoğlunun barınma ve konfor gereksinimlerini,
en verimli, en sürdürülebilir, en kaliteli biçimde ve en
estetik şekilde çözümlenme sanatı ve tekniği olduğu
iddiasıyla ortaya çıkan mimarlık, özellikle konut üreti-
mi pratiğine bakıldığında, kamusal arsa azlığı, yüksek
emlak değerleri, inşaat yoğunluğu baskıları, yüksek
inşaat maliyetleri, seri inşaat üretimi teknolojilerinin
girdi ve sınırlamaları, yüksek kar beklentileri ve mev-
zuatın tekdüzeliği gibi etkenler altında tektipleştirilen
(ve dolayısıyla tüm varoluşsal iddialarıyla kökten çeli-
şen) hakim konut tipolojisinin⁶ kente empoze ettiği ni-
teliksizleşmeyi gerek kendi meslek ortamına gerekse
kamuya açıklamakta zorlanır. Bu nedenle de, mimar-
lık söylem ve jargonunu domine eden; mekânsal ka-
lite, mekânsal esneklik, mekânsal çeşitlilik, mekânsal
yalınlık, mekânsal dürüstlük, tektonik ifade, malzeme
dürüstlüğü gibi yüceltilmiş kriter ve ilkelerin tam tersi
olan kozmetik mimari stratejilere başvurur. Sonuçta
bu niteliksizliği örtmek için kamuflej yöntemlerine (ki
bunların başında “biçim akrobasisi” ve “yeni-cephe-
cilik” olarak adlandırabilecek taktikler gelir)⁷ yüklenir
ve kendisini, meşrulaştırmaya çalıştığı mesleki bir
riyakarlık içerisinde bulur. Bu tür “beyanının tam ter-
si icraat” eğiliminin aklanabilmesi ise ancak icraatın
cilalanması, medyatik olarak pompalanması, reklam
stratejileriyle olduğundan fazla değer verilip ekstra
pazarlanması ve hatta ödül mekanizmalarıyla da yü-
celtilip kutsanmasıyla mümkündür. Dolayısıyla “inşa”
ve “riya” arasındaki bağ giderek artar, kuvvetlenir ve
birbiriyle adeta özdeşleşir. Ta ki artık riyasız inşa ola-
naksız hale gelene dek.

MİMARLIKTA TELAFİ VE TESELLİ

Yukarıda mevcut ekonomik sistemin ve inşaat ve em-
lak endüstrilerinin belirlediği koşullarda gelişen konut
mimarlığı ortamının ürettiği niteliksiz yapı çevre olu-
şum sürecine değinildi. Mimarlık ortamının öğrenilmiş
çaresizliğinden (ve gönüllü teslimiyetinden) türeyen
bu oluşumun meşrulaştırılması veya kamufle edilme-
si için -diğer bir deyişle kitlesel niteliksizliği “telafi” et-
mek için- başvuru taktiklerden de söz edildi.

3. Kentsel dönüşüm alanlarındaki konut mimarlığının inşaat aşamaları ve kozmetik bina kabukları-
nın kaplanması öncesinde gözlenen çıplak mimari (inşai) gerçeklik

Burada ise tartışma, yine aynı perspektifle, bu taktikle-
rin ve sonuçta onların ürettikleri mimari ürünlerin “te-
lafi mimarlığı” olarak tanımlandığı bir çerçevede sür-
dürülecektir. Gerek kamusal alanların özel mülkiyete
devri ve bu yeni oluşturulan rantın özel şirketler eliyle
lüks konut inşaatlarına dönüştürülerek körüklendi-
ği gerekse TOKİ eliyle kitlesel olarak üretilen sözde
orta sınıfa yönelik konut inşaatlarının yarattığı, mevcut
konut mimarlığı ortamına dair durum özetle şu şekil-
de ifade edilebilir: Konut üretimi artık konut ihtiyacını
karşılamanın ötesine çoktan geçmiş, kullanım değe-
rinden çok değişim değeri üzerinden işlem gören bir
meta haline gelmiştir.⁸ Buna rağmen yukarıda belir-
lenen koşullar doğrultusunda üretim şekli ve süreci,
dolayısıyla da niteliksizliği ise hiç değişmemiştir. Tam

da bu noktada yukarıda tanımladığımız “telafi” olgusuna olan ihtiyaç had safhaya ulaşmıştır. Dolayısıyla, kentsel dönüşüm furyasının da etkisiyle, hatta en lüks semtlerde dahi, yeni konutlar, hâlâ, müteahhit ve ev/ arsa sahibi arasında daire başına 2-3 metrekaresinin hesabının yapıldığı ve bu düzeyde bir karşılıklı mikromekân mücadelesinin verildiği, daracık koridorlara (konutun lokasyonu ve büyüklüğüne bağlı olarak) 2 ila 6 odanın tren vagonları misali dizilmeye çalışıldığı, emsal manevraları ve imar-iskan ruhsatındaki projeler arasındaki farklara dayalı mimari cambazlıkların marifet olarak görüldüğü, tip kat planlarının sefertası gibi üst üste yığıldığı bir sahte-mimarlık ortamından (ya da gerçek bir emlak / inşaat arenasından) ibarettir artık konut mimarlığı. Bu konular, konut ihtiyacının en üst düzeyde olduğu ve düşük gelirliilere yönelik konut üretimi meselesinin gündemi işgal ettiği 1970’lerden, günümüzün prestij konutları olarak pazarlanan residans ve kapalı sitelere kadar ne yazık ki hiç değişmemiştir. “Değişen nedir?” diye bakıldığında ise görünen; konut binalarının dış cephelerinde gözlenen “biçim akrobasisi” ve kıymeti kendinden menkul, yer yer rölyefsi bir “yeni-cephecilik” hareketinin ürünü olan bina dış kabuklarıdır. (**Resim 1**) Meslek içi konferans, akademik toplantı, entelektüel söyleşi ve kavramsal sergiler aracılığıyla pek çok söylem üretmesine rağmen, on-yıllar boyu konut alanında tek bir yeni fikir ve ürün üretemeyen mimarlık, kendi eseri olan bu kalıcı niteliksizliği “telafi” etmek için; ana-akım ürünü veya türevi olan, kompakt-lamine panel sahte çıkmalardan, güneş kırıcı kombinasyonlarından, giydirme cephelerden, Fransız balkonlarının korkuluklarından ve fibro-beton öğelerden oluşan, tünel kalıp kafeslerimizi kaplayan, bol cümbüşlü, sahte-dış kabuklara tutunur mecburen. (**Resim 2**) Bu sahte maskenin altında ise hâlâ 1970’li ve 1980’li yılların fukara toplu-konut sistemlerinin hücre evleri vardır. Dolayısıyla mimarlık, emlakçı ve inşaatçılara devredilmiş, mimar ise, farkında olursa da olunmasa da, itiraf edilse de edilmese de, hoşla gitse de gitmese de “dış mimar” görevini üstlenmiştir.

Buraya kadar tariflenen ve mimarlığın içine düştüğü dramın kahramanı olan mimarın (hele bir de vaktiyle yukarıda sözü edilen yüceltilmiş mimari erdemlerden kazara dem vurmuşsa) bir teselliye ihtiyacı olacaktır. Bu çaresizliğin ve teslimiyetin alenen riyakarlık olarak addedilmemesi için bir meşruiyet zeminine gerek duyulacaktır. Burada “telafi mimarlığı” taktikleri olarak nitelenen mimari acizliklerin aslında çok da çağdaş, günümüzü yansıtan hatta geleceği muştulayan mimari yaklaşımlar olması gerektiğini salık veren, bu sahteliği, illüzyon ve akrobasi zorunluluğunu, ve de bu gösteri bağımlılığını, meşrulaştıran, olumlayan, yücelten, özendiren ve hatta sübliminal olarak dikte eden bir mekanizmanın oluşturulması gereklidir. Bu mekanizma kimi zaman görüneni kutsamaya soyunabilir iken, kimi zaman da mimarlıkla ilişkilendirmeye çalışılan soyut konulara, kavramsal tartışmalara, politik ve çevresel duyarlılıklara yönelerek dikkati alenen görünen cephe şaklabanlıklarından uzaklaştırarak kitleleri o maskaralığın altında görünmeyen (büyük ihtimalle ve çoğunlukla da hiç olmayan) başka konulara çekebilecek bir kurnazlığa ve lafazanlığa da girişebilmelidir. Bu noktada sahneye bu üstün becerileriyle bilinen

mimarlık felsefesi, mimarlık teorisi, ya da nam-ı diğer “kuram” çıkar.⁹ Sonuçta kuram (ki burada modern ve post-modern eleştiri kuramlarının değil olumlayıcı neo-liberal kuramların kastedildiğini ifade etmek gerekir), “telafi mimarlığı” olgusunun yanı başında, “teselli mimarlığı” adıyla yerini alır. Tüm kirli mimarlık faaliyetlerinin kamuda gündeme gelmesinin ve sorgulanmaya başlamasının hemen ardından bu aktörlerin bilindik kuramcılarla yaygın medyada yan yana bir araya geldiklerine çok kez tanık olunmuştur. Bu “telafi-teselli” ilişkisi asla tesadüfi değildir. Tam da bu noktada, bu telafi ve teselli eğiliminin mimarlığın içine nasıl enjekte edildiğine bakmak faydalı olacaktır. Mimarlığın yukarıda tartışılan patolojisinin kökeninde yatan “biçim fetişizmi”¹⁰ mesleğin öğrencilik aşamasının ilk gününden itibaren meslek adayına empoze edilen bir olgudur. Yine bu meslekle özdeşleştirilen ve ayırt edici karakteri olarak nitelenen “sanatsal yaratıcılık” olgusu da bir tür “mahalle baskısı” olarak mimar adaylarına sinsice zerk edilir. Bu temel mekanizmalarla iğdiş edilmeye başlanan (ve mimarlığın mekânsal bir problem çözme meselesi olduğu gerçeğini göz ardı etmeye sevk edilen) mimarlık öğrencisi, temel tasarım stüdyosundan¹¹ başlayarak, “konsept bulma” denilen, ve maalesef heyecan verici mimari biçimlere sonradan “hikaye yazılması” şeklinde yorumlanan (ya da aktarılan) teçhizatla donatılmak suretiyle, ileride kendini içinde bulacağı “telafi-teselli” döngüsünün temel taşları daha mimarlık okullarında döşenir. Bu okullardaki, stüdyo içeriklerinin trendleri incelendiğinde, stüdyoların neredeyse sadece instagram’da popülerite kazanmaya hizmet etmek üzere tasarlandıkları izlenimi uyandırır. Dolayısıyla, bu tür tutumlarla ve izlenimlerle yüceltilen “biçimsel akrobasi” olgusu, mimari yetersizlik, başarısızlık ve hataların görsellikle telafisi için bir can simidi olarak mimar adayının zihnine kodlanır.

Bu patolojik formatlamadan geçen ve “okulda öğrendiklerinin piyasadan çok farklı olduğu” şoku ile karşılaştığından hemen zorlanıp, piyasayı öğrenmeye girişen genç mimarlar, zihinlerine enjekte edilen ve “piyasaya çıkınca” aktive olmaya programlanmış “telafi ve teselli” mekanizmalarını (neredeyse istemsiz şekilde) kullanmaya başlayarak kentlerimizin yukarıda betimlenen bugünkü haline hızla katkıda bulunmaya başlar. Son dönemlerde hızla kenti donatan; örneğin İstanbul’da, Ataşehir, Fikirtepe, Zeytinburnu, Bakırköy ve Ataköy’de (ve hatta birçok başka kentte) görülen konut mimarlığı (bu makaledeki tanımıyla “telafi mimarlığı”) da bu şekilde oluşur ve yayılır.

Ataşehir, Fikirtepe gibi hızlı kentleşen konut ve dönüşüm alanlarında, yapıların kabuğunu oluşturan / örten kozmetik katman kaldırıldığında, esasen Le Corbusier’nin Domino-Evi arketipinden türetilen, birbirinin aynı beton döşemelerden oluşan bir kentsel-mimari morfoloji açığa çıkar. Bu durumu hâlâ inşaatı devam eden bölgelerde açıkça gözlemek mümkündür. (**Resim 3**) Bu kozmetik kabuklar, içinde barındırdığı mekânsal farklılaşmayla alakası dahi olmayan iki boyutlu veya kimi zaman rölyefsi atraksiyonlardan ibarettir. Yine, Ataşehir, Fikirtepe gibi konut alanları, Zeytinburnu’ndan Bakırköy’e ve hatta Ataköy’e uzanan kıyı bandındaki yeni konutlar ve si-

teler bu teselli mimarlığını olağanlaştırır. Üstelik şık gazete / dergi reklamları, broşürler ve sokak billboardları, bunlarda yer alan çarpıcı ve cezbedici reklam sloganlarıyla sözü edilen mimari ucubeliği gözleri kamaştıracak şekilde süsler. Bununla da kalmaz, emlak, reklam ve pazarlama sektörleri elele tutuşup, bu rezilliği cilalayarak geniş kitlelere pazarlamak için canla başla uğraşır. Bu durumdan iştahı kabaran mimarlık sektörü de, destek kuvvetleri haline gelmiş olan mimarlık medyasının, özellikle portallerinin ve ödül mekanizmalarının kutsaması suretiyle bu kervana katılır. Böylesi bir ortamda da “kral çıplak” demek oldukça zordur. Dolayısıyla da, niteliksizliğin, sıradanlığın, kolaycılığın, tektipleşmenin, kent suçlarının ve uzun vadede yok edici etkileri olan “aşırı yoğunluğun” örtülme çabasına yönelik nafil girişimler ne yazık ki yüceltildikçe yüceltilir. Bu sırada, yapay olarak şişirilmiş konut furyasından nemalanan mimarlar, kariyer basamaklarını hızla tırmanır ve görünürlüklerini artırırken, mimarlığın dramı başlar.

SONUÇ

Görüldüğü üzere mimarlık, özellikle de “kentsel dönüşüm” furyasıyla ivme kazanan konut mimarlığı, tamamen rant dürtüsüyle biçimlenen mimari niteliksizliği “yeni-cephecilik” olarak tanımlayabileceğimiz bir tutum ve onun malzeme ve ürün odaklı enstrümanlarıyla giydirerek, örtmekle kalmayıp, mimarlık ve emlak medyalarının göz boyama araçlarıyla bu sahteciliğe methiyeler düzüldüğü bir ortamın odağına yerleşmiştir. Bırındığı tüm “erdem” kisvesine rağmen, mimarlık pratiğinin kapitalist piyasanın belirlediği “inşa” koşulları altında “telafi mimarlığı” olgusuna yöneldiği ve benimsediği bu “riya” yöneliminin üzerini ise “teselli mimarlığı” olarak da adlandırabileceğimiz “söylem mimarlığı” ile örtterek (daha doğru bir ifadeyle kaplayarak) meşrulaştırdığı ileri sürülebilir. Rant tutkusu ve kronik bağımlılığının şekillendirdiği betonarme topoğrafyalar haline gelen kentlerimizin ve yaşam çevrelerimizin, biçimsel bir akrobasi gösterisinin sahnesine dönüştüğü ve artık kontrolden çıkmış mevcut ortamda, içten içe derin bir vicdan muhasebesi yürütüldüğü de aşikar olan mimarlık camiası, “huzur kuram-

da” mottosuyla “kurama sığınmış”, ve dolayısıyla kuramda teselli bulmuş gibi görünüyor.

Sonuç olarak, bu mekanizmanın kökenlerinin, mimarlığı, mimarın bireysel bir becerisi olarak görmekte yattığı ileri sürülebilir. Bu sorunlu yaklaşım, mimarlık eğitimine derinlemesine nüfuz ederek, mimar adaylarını hızla, büyük kitlelerin yaşama, barınma ve inşa geleneklerinden (ve daha da önemlisi gerçekliklerinden) uzaklaştırıp, emlak ve yapı endüstrisinin sağladığı cazip araçların yanı sıra siyasi ve ekonomik iklimin sunduğu bireysel fırsatları, mimarın kendi çıkarları ve ego gösterisi için kullanmaya yönelik bir beceri kazanmasına yol açmaktadır. Bundan daha da vahim olan durum ise, mimarlık eğitiminin son dönemde bu yaklaşımı asla sorgulamayacak, içinde yüzdüğü bu riyakarlık, telafi ve teselli denizini normalleştirerek kendi yaptıklarının doğruluğuna körü körüne inanacak meslek insanlarını yetiştirmek üzere kuramsal ve entelektüel bir zemini tesis etmiş olmasıdır. Mimarlığın ve eğitiminin içine düştüğü tartışılan krizden çıkmanın yolunun bu durumu samimiyetle sorgulamaktan ve bu mekanizmayı temelden sarsmaktan geçtiği oldukça aşikar hale gelmiştir.❖

NOTLAR

1. Schumacher, Thomas L., 2010, “‘Facadism’ Returns, or the Advent of the ‘Duck-orated Shed’”, *Journal of Architectural Education*, cilt:63, sayı:2, ss.128-137.
2. Spencer, Douglas, 2016, *Neoliberalizmin Mimarlığı; Çağdaş Mimarlığın Denetim ve İtaat Aracına Dönüşme Süreci*, (çev.) Akın Terzi, İletişim Yayınları, İstanbul.
3. Çetin, Murat, 2017, “Mimarlıkta Söylemin Eyleme Zulmü Üzerine...”, *Dosya*, sayı:40, ss.22-28.
4. Çetin, Murat, 2013, “Preaching to the Perverted (Spaces); Perversion in Architecture- as an Art of Spatial Design”, *IJCEE-IJENS*, cilt:13, sayı:1, ss.41-50.
5. Çetin, Murat, 2018, “Mimarlıkta Takiye ve Biat Kültürü; Eğitimden Pratiğe Mimarın Müzakere ‘Görünümlü’ Tek Sesiyle Formatlanma Süreci”, *Mimarca*, cilt:86, ss.41-52.
6. Yüksel, Uygur; Akbulut, M. Tolga, 2009, “Tüketim Odaklı Mimarlığın Son Yıllardaki Yeni Ürünleri: Rezidanslar”, *Megaron*, cilt:4, sayı:2, ss.110-118.
7. Richards, Jonathan, 1994, “Why Facadism?”, *Facadism*, Routledge, Londra, ss.121-156.
8. Özgür, Ebru Firidin, 2012, “Tüketime Bağlı Bir Kimlik Ögesi Olarak Konut ve Planlama Açısından Bir Değerlendirme”, *Tasarım + Kuram*, sayı:14, ss.29-45.
9. Kennedy, George, 1963, *History of Rhetoric, The Art of Persuasion in Greece*, cilt:1, Princeton University Press, Princeton.
10. Bergren, Ann, 1998, “Jon Jerde and the Architecture of Pleasure”, *Assemblage*, sayı:37, ss.8-35.
11. Asasoğlu, Ali; Gür, Sengül Öymen; Erol, Şengül Yalçınkaya, 2010, “Basic Design Dilemmas in Architectural Education”, *Scientific Research and Essays*, cilt:5, sayı:22, ss.3538-3549.

MAYIS-HAZİRAN 2020 ISSN 1300-4212 YIL: 57 SAYI: 413

Kapak Fotoğrafı: Karantina Günlerinde "Çatı Kültürü", New York'ta Gene Baker ve The Social Distance Band Konseri (Fotoğraf: Jeremy Cohen)

MİMARLAR ODASI TARAFINDAN İKİ AYDA BİR YAYIMLANIR
Ulusal Süreli Yayın

YAYINLAYAN **Mimarlar Odası adına Yayın Komitesi**

YAYIN KOMİTESİ **T. Elvan Altan, Ayşen Ciravoğlu, Zeynep Eres, Melis Özge Gayretli, Şebnem Önal Hoşkara, Aslı Tuncer Madge, Eyüp Muhcu, Güven Arif Sargın**

MİMARLAR ODASI ADINA SAHİBİ **Eyüp Muhcu**

(SORUMLU) YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ **Aslı Tuncer Madge**

EDİTÖR **Melis Özge Gayretli**

KONSEPT TASARIM **Raul Mansur GRAFİK UYGULAMA Tuğçe İşcan**

YAYIN YERİ

Adres Mimarlar Odası Genel Merkezi, Konur Sokak 4/2, Yenışehir 06650 ANKARA
Tel 0.312.417 37 27 **Faks** 0.312.418 03 61 **E-posta** yayin@mo.org.tr
www.mimarlikdergisi.com

DERGİ İNTERNET SAYFASI

Tasarım **H. Nilgün Kara Babacan** Programlama **Behiye Ermete**

ABONE VE REKLAM İLETİŞİM

Binat İletişim & Danışmanlık
Adres Barbaros Bulvarı, Dörtüzlü Çeşme Sok. No: 2
Güneş Apt. K:6 D:7 34353 Beşiktaş / İstanbul
Tel 0.212.259 90 79 **Fax** 0.212.259 16 46
E-posta info@binatdanismanlik.com
Reklam Yöneticisi **Teoman Coşkun**

BASKI

Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Organize Sanayi Bölgesi 1. Cadde No: 16 Ümraniye-İstanbul
Tel 444 44 03 **Sertifika No.** 30345

BASKI TARİHİ: 15 Mayıs 2020

MİMARLAR ODASI ÜYELERİNE ÜCRETSİZ GÖNDERİLİR.

Fiyatı 10 TL **Abonelik** 55 TL **Öğrenci Aboneliği** 45 TL **Yurtdışı** 80\$

TARANDIĞI VERİTABANLARI

Avery Index
Arthistoricum.net (Virtuelle Fachbibliothek Kunstgeschichte)
DAAI - Design and Applied Arts Index
EBSCO-Host
Ulrichs Periodical Directory

MİMARLIK YAYIN İLKELERİ

MİMARLIK dergisi Yayın Komitesi, oluşturduğu yayın ilkeleri çerçevesinde, dergiye gönderilecek yazılar konusunda aşağıdaki genel seçim ölçütlerini belirlemiştir:

- Ele alınan konularda, getirilen bakış açısında, değerlendirmelerde, kullanılan dilde, görsel ve yazılı belgelerde özgünlük bulunması;
- Aktarılan konularda ve görüşlerde çeşitlilik olması ve aranması,
- Yazıların içerik açısından entelektüel katkıda bulunması;
- Farklı bakış açılarıyla ve diğer disiplinlerden alınacak katkılarla dergi içeriğinde zenginliğin ve çok yönlülüğünün sağlanması;
- Yurtiçi ve yurtdışında meslek alanındaki güncel konuların ve gündemin izlenmesi.

Dergide genel değerlendirme ölçütleri böylece ifadesini bulan makale ve inceleme-araştırma yazılarının yanı sıra, yapı ve proje değerlendirmeleri ile mimarlık eleştirisi yazıları ve Cumhuriyet dönemi mimarlığına, 'toplum ve mimarlık' ilişkisini ortaya koyan konulara, 'çevre duyarlılığı ve mimarlık ilişkisi ve tartışmalarına' yönelik yazılara süreklilikle ve ağırlıkla yer verilmesi görüşü Yayın Komitesi tarafından benimsenmiştir. Dergi, mimar, öğrenci, akademisyen gibi mimarlığın mesleki uygulama, eğitim ve akademik araştırma alanlarından geniş ve zengin bir okuyucu profiline sahiptir. Hedef okuyucu kitlesinin bu homojen olmayan yapısı, konu seçiminden yazım diline kadar, yayınların değerlendirilmesinde dikkate alınan önemli ölçütlerden biridir.

MİMARLIK Dergisi Yayın Koşulları

MİMARLIK dergisinde yayımlanmak üzere yazı gönderenlerin, şu konulara dikkat etmelerini rica ederiz:

- Yazılar Word belgesi olarak dijital formatta kabul edilir: CD/DVD içerisinde ya da e-posta adresi yoluyla: yayin@mo.org.tr
- Yazılar en fazla 2.400 kelime (başlık, yazar ismi, özet, notlar, kaynaklar, resim altı yazıları hariç) olmalıdır. Yazıların içeriklerine ilişkin 150 kelimelik özet yazıyla birlikte gönderilmelidir.
- Görseller tercihen dijital olarak ve şu formatta yazıyla birlikte iletilmelidir: tiff/jpeg/eps formatlarından birinde, uzun kenarı 15 cm, min. 300 dpi çözünürlükte.
- Görseller için telif hakkı konusu yazar tarafından halledilmiş olmalıdır. Görselin alındığı kaynak (fotoğrafçı adı, arşiv bilgisi, kitap künyesi vb.) belirtilmelidir.
- Kaynak gösteriminde şu yöntem kullanılır: Tekeli, İlhan, 2012, "Seyfi Arkan'ın Yaşamı ve Mimarlığının Toplumsal Bağlamı", **Modernist Açılımda Bir Öncü: Seyfi Arkan**, (ed.) Ali Cengizkan, A. Derin İnönü, N. Müge Cengizkan, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, ss.15-26.
- Metin içi referans gösteriminde otomatik dipnot / sonnot kullanılır. Bir kaynak ikinci kez kullanıldığında şu format uygulanır: Tekeli, 2012, ss.15-26.
- Yayın kararını Yayın Komitesi alır. Sonuç, yazara en geç 4 ay içerisinde iletilir.
- Yayın Komitesi yazı hakkındaki görüşlerini yazara iletinceye kadar, yazar aynı yazıyı başka bir yayı grubuna göndermemeyi kabul eder.
- Yazı gönderen kişiler, yazılarının, aynı zamanda derginin web sitesinde, görselleriyle birlikte yayımlanmasını kabul etmiş sayılır.
- Yazıdaki görüşler yazara aittir, Yayın Komitesi'ni bağlamaz.

dünyada mimarlık müzeleri

Mimarlık dergisinin 50. yılını kutladığımız 2013'ün ilk sayısıyla birlikte derginin "ayraç" bölümünde yeni bir koleksiyon oluşturmaya başladık. Ayraçları biriktirerek dünyada bulunan mimarlık müzelerinin bilgisini toplayabiliriz ve ziyaret edilecek yerler listenize ekleyebilirsiniz.

Mimarlık müzeleri "ayraç" koleksiyonuna

katkı vermek isterseniz bize

yayin@mo.org.tr

adresinden ulaşabilirsiniz.

2 4 İNGİLİZCE ÖZET / ENGLISH SUMMARY MİMARLIK DÜNYASINDAN

MİMARLIK GÜNDEM

8 Salgınlar, Afetler ve Kent / Eyüp Muhcu

ANMA

- 10 • Çizgilerin ve Kelimelerin Zamansızlığı: Cengiz Bektaş / Ruşen Keleş
- Yaşamla Bütünleşen Bir Mimariden Enstantaneler: Oğuz Öztuzcu / Cafer Bozkurt

GÜNCEL

- 12 • İnşa, Riya, Telafi ve Teselli: Bir Mimarlık Dramının Anatomisi / Murat Çetin
- Acele Sermaye, Kayıtsız Tüketim: Çeşme Yarımadası / İlker Kahraman
- Foklar ve Mülteciler Giremez: Halk Plajlarının Keskin Sınırları / Pınar Karababa

ÖDÜL

23 2020 Pritzker Ödülü Kazananları Yvonne Farrell ve Shelley McNamara: Yitik Anlamın Peşine Düşmüş Bir Ortaklık

ETKİNLİK

26 Krizi Fırsata Çevirmek: Ekrandan Eve İzdüşümler

DOSYA:

YENİ BİR DÖNÜŞÜM SÜRECİ: COVID-19

- 29 • Mimarlığın COVID-19 Küresel Salgınına Karşı Toplumsal Reaksiyonları Üzerinden “Devrimi Yeniden İcat Etme” Olasılığımız / T. Gül Köksal
- Hayat Eve Sığar mı? COVID-19 ve Mimarlığın Bağışıklık Sistemi / Umut Şumnu
- Korku, Ecel ve Mimarlık Üzerine / Namık Erkal

ÖDÜL: 2020 Pritzker Ödülü Kazananları Yvonne Farrell ve Shelley McNamara: Yitik Anlamın Peşine Düşmüş Bir Ortaklık

GÜNCEL: İnşa, Riya, Telafi ve Teselli: Bir Mimarlık Dramının Anatomisi

YARIŞMALAR

- 44 • Olivelo İzmir Kent Çeperinde Ekolojik Ortak Yaşam Alanı Fikir Projesi Yarışması
- Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Bizimköy Mimari Proje Yarışması
- Emek, Barış ve Demokrasi Anıt Meydanı ve Anma Yeri Uluslararası Fikir ve Tasarım Projesi Yarışması

YARIŞMA DEĞERLENDİRME

55 “Çünkü Halkın Yaraları Daha Doğurgan”: Anmak / Anımsamak Üzerine Bir Yarışma Deneyimi / Bülent Batuman

ENDÜSTRİ MİRASI

57 Modernleşme ve Sanayileşme Süreçlerinin Mekânsal Yansıması: Otomobil Üretim Yerleşkeleri Üzerinden Bir İrdeleme / Nasim Han, Özlem Arıtan

TEHDİT ALTINDAKİ KÜLTÜR MİRASI

63 İki Arada Bir Derede: Trabzon Ayasofya Müzesi / Ahmet Melih Öksüz

SAYISAL TASARIM

64 Ve Google Kediye Tanıdı! Yapay Zekanın Yakın Geleceğinde Mimarlık (II. bölüm) / Nizam Onur Sönmez

CUMHURİYET DÖNEMİ MİMARLIĞI

- 69 • Yıkım Kararının Gölgesinde Kentsel Hafıza: Van Merkez Bankası ve Lojmanları / Mustafa Gülen
- Mimarlık Mirasını Koru(ya)mama Sorunsalı: Konya Numune Hastanesi ve Eski-Yeni Karşılaşması / Mehmet Şener, Emre Kishali, Faik Afşeoeren

79 YAYINLAR

TEMA[S]

80 Kapat Gözlerini, Duyuyor Musun? / Berkutay Coşkun